

De staatssecretaris over de veiligheids

Er gebeurt veel, maar in nog gepolitiseerder over

De Integrale Veiligheidsrapportage 1996 maakt duidelijk dat veiligheid op alle bestuursniveaus en op alle relevante beleidsterreinen een issue is geworden. De problemen die er zijn komen dankzij monitoring steeds beter op het netvlies van bestuurders en beleidsmakers en op onderdelen zijn positieve resultaten van het integraal veiligheidsbeleid waarneembaar. Verantwoordelijk staatssecretaris mr J. Kohnstamm verzaakt echter niet. Het bewustwordingsproces dat veiligheid een kwestie van samenwerken is, is nog niet voltooid.

Veiligheid is een niet aflatend maatschappelijk thema, zo bleek weer uit de belangstelling van de pers voor de Integrale Veiligheidsrapportage 1996. Nog even de hoofdpunten op een rij. Over de hele linie zijn de veiligheidssituatie en de veiligheidsbeleving stabiel gebleven. Soms gaat de ontwikkeling in de goede, soms in de minder gunstige richting. De totale geregistreerde criminaliteit steeg bijvoorbeeld iets, maar het aantal roofovervallen is door gerichte actie met 30% gedaald. Het aantal verkeersongevallen daalde iets en de veiligheidsbeleving is ongeveer gelijk gebleven. In het algemeen blijkt de openbare weg onveilig te zijn geworden en voelt liefst 20% van de bevolking zich met recht en reden onveilig. Er valt dus nog wel wat te doen en dat meer naarmate de gemeenten groter zijn. De onveiligheidssituatie in de vier grootste steden is zes maal zo groot als in kleinere gemeenten en driemaal zo groot als in de grote provinciesteden. Voor de staatssecretaris blijft dit gegeven niet zonder gevolgen, maakte hij op de persconferentie al duidelijk. Zijn er 1000 agenten te verdelen, dan bij wijze van spreken ongeveer in de verhouding 1:3:6 over de kleine, middelgrote en grote gemeenten. Want, vindt Kohnstamm: 'Als je dit soort cijfers levert, dan zul je er ook naar moeten leven. Voor het eerst lijkt zich nu een positieve kentering voor te doen in de veiligheidssituatie in de grote steden. Dat bewijst het nut van de prioriteit die we aan de steden geven en blijven geven.' Wat niet wegneemt, dat het wel de attentie van de staatssecretaris heeft, dat er sprake lijkt te zijn van een lichte achteruitgang in de veiligheidssituatie in gemeenten met minder dan 50.000 inwoners.

Iedereen samen op gang krijgen

Kohnstamm is veel in het land te vinden om zich ter plekke te oriënteren en het beleid uit te dragen. Heeft hij de indruk dat het veiligheidsthema bij het lokale bestuur net zo verinnerlijkt is als bij journalisten, om maar eens een groep te noemen? Kohnstamm: 'Het is echt heel verschillend wat je tegenkomt. Sommige burgemeesters lijken vooral integraal veiligheidsbeleid te voeren met het

oog op hun positie in de driehoek. Er zijn er ook die echt wat willen en er hard aan trekken. Het grootste probleem is volgens mij niet dat de gemeenten niet willen, maar of het ze lukt om hun partners te activeren. Decennia lang bestond het beeld dat politie, justitie en brandweer de veiligheid wel zouden regelen. Wat al niet zo was, maar beelden zijn sterk. Om integraal beleid waar te maken is samenwerking nodig met welzijnsinstellingen, scholen, corporaties, arbeidsbureaus. Je moet iedereen op gang zien te krijgen.'

Maar begint het al niet bij het gemeentebestuur zelf? Een veiligheidsambtenaar op een solopositie, een raadscommissie die de lokale veiligheidsnota oppervlakkig laat passeren? Een nota die nog maar in iets meer dan de helft van de gemeenten bestaat of op komst is. Bovendien blijkt slechts een vijfde van de gemeenten zich daarbij dan te baseren op een gedegen probleembeschrijving en -analyse, welke nadrukkelijk door VNG en BiZa zijn aanbevolen. Kohnstamm: 'Een zeker cynisme kan ik me voorstellen. Ik denk dat gemeenteraden veel gepolitiseerder over het veiligheidsvraagstuk moeten spreken. Dan breng je het vanzelf beter in beeld.'

Aanscherpingen in het beleid

De Integrale Veiligheidsrapportage 1996 geeft zoals het betaamt een compleet overzicht van de ontwikkelingen. Een wat verstopt, opmerkelijk punt is de aankondiging van nader onderzoek naar de relatie tussen onveiligheid en de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum. Kohnstamm relativeert: 'De aanleiding is een beperkt onderzoek dat gedaan is naar die mogelijke relatie. Ik heb het politiek niet willen verzwijgen en houd het ook niet

gemeenten veiligheid spreken

Foto: Maarten Laupman

voor onmogelijk dat er rond AZC's maatregelen nodig zijn. Maar ik wil beleid wel baseren op feiten en niet op een buikgevoel.' Ander onderzoek heeft uitgewezen dat migranten zelden doelgroep zijn van gemeentelijke veiligheidsprojecten. Zou Kohnstamm dat uit oogpunt van integratie wel willen? 'Ik denk, dat het op onderdelen onafwendbaar is. De samenhang tussen veiligheid en cultuurafhankelijke normstellingen is daarvoor te sterk.'

Op een aantal punten verscherpt de veiligheidsrapportage het beleid. Zo moet er een betere registratie komen van geweld in de huiselijke en relationele sfeer. Wordt de politie verzocht veel aandacht te besteden aan een goede diagnose van de achtergronden waardoor zeer jeugdigen, de 12-minners, ontsporen. Zal het expertisebureau drugs, de helpdesk voor gemeenten, nog dit jaar worden geopend. Verder komt er snel een, op jurisprudentie-onderzoek gebaseerd, protocol voor gemeenten over effectieve inzet van bestuurlijk-juridische instrumenten om drugsoverlast te bestrijden. De gemeenten krijgen verder een model voor veiligheidseffect-analyses, met het oog op een betere risicobeheersing. Preventief werkt ook het Politiekeurmerk Veilig Wonen, dat eerder dan verwacht landsbreed wordt uitgetoet. Uiteindelijk komt er een Nationaal Keurmerk voor Veilig Wonen, op basis van een certificatie-regeling en ondersteund door een landelijk service- en informatiepunt. Daarnaast wordt dit jaar een studie verricht naar de inrichting van een innovatie- en expertisecentrum voor criminaliteitspreventie in het algemeen

Het kabinet kiest uitdrukkelijk voor de handhaving van de regelgeving in de openbare ruimte door de overheid, en wil bezien of sommige toezichthouders beperkte opsporingsbevoegdheid kunnen krijgen. Kohnstamm: 'Het verzoek komt van onderaf. Buurtwachten zien dat bewoners vuil op straat laten slingeren en moeten dan iemand anders bellen om een bon uit te schrijven. Dat is niet efficiënt. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor parkeerovertradingen die hinderlijk, maar niet gevaarlijk zijn. Toezichthouders zullen géén bewapening krijgen en er komt geen agent minder op straat als toezichthouders meer zelf kunnen afhandelen. Het enige doel is om met additionele arbeidsplaatsen voor toezicht een zo groot mogelijk effect te bereiken.' Overigens kan de slagkracht van het lokaal bestuur nog verder toenemen, omdat Kohnstamm nagaat hoe het instrument van de bestuurlijke handhaving breder kan worden ingezet.

In wording: databank IVB-maatregelen

Citaat van de staatssecretaris: 'Op werkbezoeken zie ik tien tallen aanvullende, innovatieve veiligheidsmaatregelen.'

Wens van het BiZa-projectbureau Integraal Veiligheidsbeleid voor de toekomst: een databank om dat soort maatregelen breed toegankelijk te maken. Een paar voorbeelden.

- Stratumseind in Eindhoven. Echte horeca-straat met bovenwoningen en met de nodige overlastproblematiek. Zomaar urinerende heren bijvoorbeeld. Politie, corporatie, jeugdhonk, bierbrouwerijen, gokautomatenhandelaar en uitbaters sloegen de handen ineen. Resultaat ondermeer een lik-op-stuk-aanpak tegen het buiten plassen. Honderd gulden boete in de APV, het kantongerecht stand-by en een bier-viltje als verkeersbord tegen Mannekes Pis (zie illustratie).
- Dader top-tien in Rotterdam-Noord. Om steeds stijgende inbraakstatistieken om te buigen, is met het OM in kaart gebracht welke daders verantwoordelijk waren voor de grootste ellende in de wijk. Op deze daders wordt extra gelet en het OM zorgt voor een passend sluitstuk. Resultaat een daling van de inbraken met meer dan 35%; zonder verplaatsingseffect want de daders zijn opgepakt.
- Emmen. Plaatsing van bushokje dat geen dienst doet als bushalte, maar als natuurlijke rondhangplek voor jongeren. Wordt grif gebruik van gemaakt.
- Den Haag, Groenmarkt. Verkeerstoezichthouders die auto's van de trambaan houden. Eenvoudige maatregel voor verkeersveiligheid, maar moet wel gebeuren.
- Duimdrop-project Rotterdam. Eigentijdse versie van heitjevoor-karweitje. Houdt de jeugd op een positieve manier op straat: ze doen een klus, krijgen als beloning een namaak-duimdrop en voor een paar droppen een fraai stuk speelgoed. Af te halen in een container in de buurt, die wordt bemest door banenpoolers.